

Ivan Cankar ... in njegova pravica

Odprtje v ponedeljek, 15. januarja 2018, ob 20.00.

Akademija za likovno umetnost in oblikovanje (UL ALUO) v sodelovanju s Svetom za umetnost Univerze v Ljubljani in Cankarjevim domom pripravlja razstavo *Ivan Cankar ... in njegova pravica*.

Razstavo, ki je hkrati začetek festivala *Cankar o Cankarju*, s katerim bo Cankarjev dom obeležil 100. obletnico smrti enega naših največjih literatov, je realizirala skupina študentov 2. stopnje smeri Grafično oblikovanje na Oddelku za oblikovanje vizualnih komunikacij UL ALUO.

Na ogled do 5. marca 2018.

21. avgusta 1898, leto dni, preden je izšla pesniška zbirka *Erotika*, je Ivan Cankar v pismu Otonu Župančiču napisal: »A povem ti še enkrat, – v pesmih ni mene; moja stvar je noveleta, morda drama ... pesem ne! (...) V prozi imam svoj značaj in svoje barve, – v verzih ne; in to, prijatelj, je veliko!« Cankar se je pri dvaindvajsetih letih tako rekoč odpovedal pisanju poezije in se ves posvetil prozi. A glej čudo – vse, kar je sledilo, od črtic brez števila prek njegovih narodotvornih dram in kratkih romanov, pa vse do Podob iz sanj, vsa ta proza je napisana v prepoznavnem jezikovnem slogu, ki so ga številni kritiki označili kot »cankarjanskega«, in ta slog je narejen iz

poezije. Vsak stavek je ritmično preudarjen, vsako podredje ima svojo glasbo, vsaka beseda skrbno pretehtan prostor v besedilni strukturi. Cankarjeva proza je ves čas skrbno prikrita poezija.

Hlapec Jernej in njegova pravica je najbrž Cankarjevo najbolj znano delo, zagotovo pa sodi med njegove najboljše, najboljše zgrajene tekste. V sedemdesetih straneh navidez preproste pripovedi je destilirana Cankarjeva besedna umetnost: dognana pripovedna struktura, socialna refleksija, izris moralnega stanja posameznika v pravni realnosti družbe – ter vsenavzoča poezija kot estetski presežek in kot eliksir, ki idejam omogoča preživetje. Razstava *Ivan Cankar ... in njegova pravica* vizualizira vsa omenjena izhodišča Cankarjevega teksta. V ospredje postavlja poezijo in besedilno strukturo, ki iz poezije izhaja.

Razstava je zasnovana kot labirint s štirinajstimi postajami, štirinajstimi dogodki na Jernejevem križevem potu: poetski monologi in opisi Jernejevih stanj vse do končnega zloma v zakristiji. Revolucionarnost ali pač eshatologija Jernejevega konca v ognjenih zubljih je tokrat prepuščena gledalčevemu miselnemu metabolizmu. Izbrani odlomki iz Hlapca Jerneja so v postavitvi študentov UL ALUO večinoma izpisani v verzih. S tem skušajo avtorji poudariti poetično naravo znamenitega teksta, ga likovno aktualizirati in poudariti kompozicijsko načelo, ki uravnava Cankarjevo besedilo v celoti: princip variacije. Variacija je umetniški postopek, ki enako učinkovito deluje v glasbi, likovni umetnosti, arhitekturi, uprizoritvenih umetnostih in književnosti. Razgrinja umetniško večino in invencijo, s pomočjo katere avtor izbrano vsebino različno obdelava, in sicer tudi zato da bi naslovniku dopovedal, kako pomembno je sporočilo, ki ga umetnina posreduje. V primeru *Hlapca Jerneja* je variirana tema – krivica. Krivica v vseh razsežnostih, od intimne do javne. Krivica, ki stiska posameznika, in krivica, ki razbija po vratih vesti celotne družbe – če kaj takega sploh obstaja.

Razstava *Ivan Cankar ... in njegova pravica* je hkrati dramaturška osnova za gledališko predstavo, ki jo bo 6. oktobra 2018 v Štihovi dvorani Cankarjevega doma uprizoril režiser Žiga Divjak s sodelavci. Razstava ponuja nekatere besedilne, variacijske in scenografske elemente, ki jih bo uprizoritev povzela. Gledališka gesta Žige Divjaka bo variacije Jernejevih monologov prenesla v govorni medij in s tem poudarila njihovo človeškost ter stvarnost in bližino, ki jo lahko prepozna vsak posameznik, dovolj občutljiv, da se z njo identificira ali pa jo prepozna, kadar krivice uničujejo življenje bližnjih. Poezija *Hlapca Jerneja* začne v ponavljajočih se variantah delovati kot zaklinjanje, kot jezikovni obrazec, kot zarotitvena pesem, ki jo Jernej govori vse bolj na pamet, pri čemer se njen jezikovni pomen vse bolj izgublja, krepiti pa se začne vztrajnostni pol njenega uporništva.

Primož Vitez

Univerza v Ljubljani
Akademija *za likovno umetnost*
in oblikovanje

Koncept razstave:

izr. prof. dr. Primož Vitez (UL FF)
prof. Boštjan Botas Kenda (UL ALUO)

Sodelujoči študenti:

Kristjan Dekleva
Luka Grčar
Marin Meštrovič
Michaela Selmani
Petra Tadič
Tina Červan
Sara Bezovšek
Bernarda Conič
Jelka Kaker
Admir Hađič
Jure Brglez
Črt Mate
Dejan Batričević
Sara Sešlar Naraks
Tina Mozetič
Ajda Auer
Dijana Šmigoc
Maruša Kovačič
Sara Stevanovič

Mentorji:

izr. prof. dr. Primož Vitez (UL FF)
prof. Radovan Jenko (UL ALUO)
prof. Boštjan Botas Kenda (UL ALUO)
strokovni sodelavec Emil Kozole (UL ALUO)

Svet za umetnost Univerze v Ljubljani

Glavni pokrovitelj festivala Cankar o Cankarju je Gorenje Group.

Sara Vatovec, Odnosi z javnostmi UL ALUO
M: 040 200 536, E: pr@aluo.uni-lj.si